SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 729/2014-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. marca 2015 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka prerokoval prijatú sťažnosť [redacted], [redacted], zastúpeného advokátom JUDr. Ladislavom Potockým, Mydlárska 19, Žilina, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 299/2005 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [redacted] na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 299/2005 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 299/2005 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prieťahov.

3. [redacted] p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré j e Okresný súd Žilina p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Žilina j e p o v i n n ý uhradiť [redacted] trovy konania v sume 284,08 € (slovom dvestoosemdesiatštyri eur a osem centov) na účet advokáta JUDr. Ladislava Potockého, Mydlárska 19, Žilina, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. novembra 2014 doručená sťažnosť [redacted], [redacted] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 299/2005.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že návrhom na vydanie platobného rozkazu doručeným okresnému súdu 30. mája 2005 sa domáhal, aby okresný súd uložil odporcovi (pôvodný odporca [redacted] počas konania zomrel) povinnosť zaplatiť mu sumu 3 033,33 € s príslušenstvom za vykonané stavebné práce a dodávku materiálu.

Okresný súd vydal 18. apríla 2006 platobný rozkaz, ktorým zaviazal odporcu na zaplatenie žalovanej pohľadávky. Proti platobnému rozkazu podal odporca odpor, na základe ktorého okresný súd rozsudkom sp. zn. 8 C 299/2005 zo 7. októbra 2009 návrh sťažovateľa zamietol a stanovil mu povinnosť zaplatiť trovy konania. Odvolaním sťažovateľa napadnuté prvostupňové rozhodnutie Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“)

uznesením sp. zn. 8 Co 24/2010 z 31. októbra 2009 zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

Podľa názoru sťažovateľa v jeho právnej veci dochádza zavinením okresného súdu k zbytočným prieťahom v konaní, keďže ani po 9 rokoch od podania návrhu nebolo vo veci právoplatne rozhodnuté napriek tomu, že ani po skutkovej, ani po právnej stránke nejde o zložitú vec a sám sťažovateľ k predĺženiu konania neprispel. Sťažovateľ opakovane žiadal okresný súd o nariadenie pojednávania a súčasne podal sťažnosť na prieťahy v konaní predsedovi okresného súdu, ktorá bola vybavená listom z 2. júla 2013 a posúdená ako dôvodná.

Na základe už uvedeného sťažovateľ ústavnému súdu navrhol, aby takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa [redacted]... na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov vyplývajúce z čl. 48 ods. 2 Ústavy SR bolo porušené .

2. Okresnému súdu Žilina v konaní 8C/299/2005 prikazuje konať vo veci bez zbytočných prieťahov.

3. Sťažovateľovi priznáva peňažné zadosťučinenie vo výške 8.000,00 EUR, ktoré je povinný mu vyplatiť Okresný súd Žilina, do 30 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Žilina je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy konania vo výške 284,08 Eur... na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Ladislava Potockého, advokáta... do troch dní od právoplatnosti nálezu.“

Ústavný súd uznesením sp. zn. I. ÚS 729/2014 z 3. decembra 2014 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v senáte ústavného súdu v zložení Peter Brňák (predseda senátu), Marianna Mochnáčová (sudkyňa) a Milan Ľalík (sudca). V zmysle rozvrhu práce ústavného súdu na rok 2015 účinného od 1. marca 2015 I. senát ústavného súdu rozhoduje v tomto zložení: Marianna Mochnáčová (predsedníčka senátu), Peter Brňák (sudca) a Milan Ľalík (sudca).

Z uvedeného dôvodu vec prerokoval a vo veci samej rozhodol I. senát ústavného súdu v zložení, ktoré je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

Podpredseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. 1 SprS 503/2014 doručeným ústavnému súdu 30. januára 2015, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„V konaní bolo rozhodnuté rozsudkom č.k. 8C/299/2005-159 zo dňa 7.10.2009. Vec bola prejednaná na pojednávaní dňa 19.6.2013. Vo veci súd nariadil pojednávanie na deň 4.3.2015. Konanie považujem za pomerne zložité, nakoľko v konaní je potrebné ustáliť hodnotu vykonaných práv pri rekonštrukcii domu - kúpeľne, pričom však pri rekonštrukcii bolo aj ďalej pokračované, sporné bolo vymedzenie vykonaných prác.

Podľa názoru predsedu súdu, by celková doba konania nebola vták neprimeranej dĺžke, ak by odvolací súd postupoval podľa § 213 ods. 3 až 5 O. s. p. a v zodpovedajúcom rozsahu rešpektoval princíp neúplnej apelácie, ktorá bola vyjadrená v ust. § 221 O. s. p., ktoré svojim výkladom neumožňovalo zrušiť rozsudok z dôvodu, na aké poukázal odvolací súd. Pokiaľ by odvolací súd vykonal v zodpovedajúcom rozsahu dokazovanie, ktoré bolo možné vykonať odvolacím súdom a po vykonaní dokazovania rozhodol, nedošlo by k tak dlhej dobe konania. Týmto však neospravedlňuje prípadnú nečinnosť prvostupňového súdu po tom, ako mu bola vec na základe zrušujúceho rozsudku vrátená, len poukazuje, že prípadná celková dĺžka konania ne je len následkom činnosti Okresného súdu Žilina a navrhuje Ústavnému súdu SR, aby prihliadal pri svojom rozhodovaní aj na túto skutočnosť. Podľa názoru predsedu súdu, práve možné prejudiciálne rozhodnutie aj o povinnostiach odvolacích súdov môže prispieť k skráteniu celkovej dĺžky súdnych konaní a zrýchliť súdne konanie.

So sudcom bol vykonaný pohovor v zmysle nariadenej previerky predsedom súdu k plynulosti konania a plnenia si povinností sudcu.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti navrhujem Ústavnému súdu Slovenskej republiky aby v prípade, ak zistí neodôvodnené prieťahy v konaní či neprimeranú dĺžku konania a uloží Okresnému súdu v Žiline, aby vo veci konal bez prieťahov, aby sťažovateľovi pri priznaní náhrady nemajetkovej ujmy, prípadne priznal náhradu v ním stanovenej

primeranej výške vo vzťahu k intenzite zásahu a porušeniu povinností Okresného súdu Žilina.

Okresný súd Žilina súhlasí s tým, aby Ústavný súd... upustil od ústneho prejednania prijatej sťažnosti...“

Súčasťou vyjadrenia podpredsedu okresného súdu bolo stanovisko zákonného sudcu v danej veci, ktorý poukázal najmä na objektívne príčiny vzniku zbytočných prieťahov vyplývajúcich z neprimeranej zaťaženosti sudcov.

Právny zástupca sťažovateľa vo svojom vyjadrení doručenom ústavnému súdu 17. februára 2015 uviedol:

„Súhlasím s tým, aby... Ústavný súd SR v predmetnej veci upustil od ústneho pojednávania...

Účastník konania [redacted] *v procesnom postavení navrhovateľa trvá v celom rozsahu na svojej ústavnej sťažnosti, pretože dňa 30.5.2005 v návrhu na vydanie platobného rozkazu sa domáha zaplatenia 3.033,33 Eur a prísl. proti odporcovi* [redacted]*, ktorý počas trvania sporu zomrel a toho časuje spor vedený proti právnym nástupcom a to* [redacted] *a* [redacted] *a doteraz v predmetnej veci nebolo rozhodnuté to je do 16.2.2015. Dňom 30.5.2015 uplynie 10 ročná lehota od začatia sporu.*

Z týchto dôvodov bolo porušené základné právo sťažovateľa - navrhovateľa účastníka konania [redacted]*, podľa čl. 48 ods.2 Ústavy SR a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní pred Okresným súdom Žilina sp. zn. 8C 299/2005.“*

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Predmetom sťažnosti sťažovateľa je namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v namietanom konaní.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 druhej vety OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní mohlo dôjsť k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Predmetom konania pred okresným súdom je rozhodovanie o návrhu sťažovateľa na zaplatenie sumy 3 033,33 € (91 381 Sk) s príslušenstvom z titulu vykonaných, ale nezaplatených stavebných prác v rodinnom dome odporcu. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že predmetné konanie môže v danej veci predstavovať určitý stupeň zložitosti súvisiaci s preukázaním vykonaných stavebných prác a stanovením ich celkovej ceny. Znalecké dokazovanie a ani ohliadka na mieste samom však dosiaľ neboli okresným súdom nariadené, a preto doterajší neobyčajne zdĺhavý priebeh napadnutého konania ústavný súd nemôže pripísať na vrub zložitosti prerokovávanej veci.

Ústavný súd tiež konštatuje, že konanie vo veci (od podania žalobného návrhu 6. júna 2005 až dosiaľ) trvá takmer 10 rokov, pričom vo veci bol 18. apríla 2006 vydaný platobný rozkaz a následne 7. októbra 2009 rozsudok, ktorý bol odvolacím súdom zrušený. Táto dĺžka napadnutého konania je celkom zjavne neprimeraná.

2. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred všeobecným súdom došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ústavný súd z obsahu spisu dospel k záveru, že postup sťažovateľa nezapríčinil žiadne prieťahy a ani spomalenie postupu okresného súdu.

3. Napokon ústavný súd hodnotil samotný postup okresného súdu z hľadiska posudzovania, či v právnej veci sťažovateľa došlo k zbytočným prieťahom.

Z predloženého súdneho spisu ústavný súd identifikoval dve obdobia neodôvodnenej nečinnosti okresného súdu, a to obdobie v trvaní viac ako dva a pol roka od 19. októbra 2010, keď bol okresnému súdu vrátený spisový materiál po odvolacom konaní, do 28. mája 2013, keď okresný súd vo veci nariadil pojednávanie na 19. jún 2013, a obdobie v trvaní 20 mesiacov medzi dvomi pojednávaniami (19. jún 2013 až 4. marec 2015).

Ústavný súd uvádza, že obdobie od 19. januára 2010 do 19. októbra 2010 v trvaní 10 mesiacov, počas ktorého bol spis okresného súdu na krajskom súde, nemožno pričítať na vrub okresnému súdu.

Ústavný súd vo svojej judikatúre (napr. IV. ÚS 22/02, III. ÚS 103/09) taktiež konštatoval, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, a to v prípade, ak jeho činnosť nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ na neho obrátil s návrhom, aby o jeho veci rozhodol.

O nesústredenom postupe okresného súdu svedčí skutočnosť, že okresný súd až po ôsmich mesiacoch od podania návrhu na vydanie platobného rozkazu uznesením z 1. februára 2006 vyzval sťažovateľa na upresnenie a doplnenie návrhu, hoci sťažovateľ požadované listinné dôkazy predložil už pri podaní žaloby.

Postup okresného súdu bol poznačený aj ďalšou neefektívnosťou, keď krajský súd uznesením sp. zn. 8 Co 24/2010 z 28. mája 2013 sťažovateľom napadnutý rozsudok

okresného súdu sp. zn. 8 C 299/2005 zo 7. októbra 2009 zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a v odôvodnení svojho rozhodnutia okresnému súdu vytkol, že návrh sťažovateľa zamietol napriek tomu, že konštatoval danosť ním uplatňovaného nároku. V ďalšom konaní uložil okresnému súdu nariadiť znalecké dokazovanie pre účely ocenenia vykonaných stavebných prác, ktorých rozsah má stanoviť pri ohliadke za prítomnosti všetkých účastníkov konania.

Ústavný súd po posúdení všetkých skutočností, najmä s prihliadnutím na celkovú doterajšiu dĺžku konania (takmer 10 rokov) bez právoplatného skončenia veci, dospel k názoru, že okresný súd svojím postupom v namietanom konaní spôsobil zbytočné prieťahy v konaní, čím došlo u sťažovateľa k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy,

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov, a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorom sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa právoplatného rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ sa domáha priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 8 000 € poukazujúc na doterajšiu judikatúru ústavného súdu.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

S prihliadnutím na doterajšiu dĺžku namietaného konania okresného súdu a zároveň berúc do úvahy predmet konania a konkrétne okolnosti daného prípadu a tiež to, že sťažovateľ sa o predĺženie tejto doby svojím správaním nepričinil, ústavný súd považoval priznanie sumy 2 000 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania z dôvodu jeho právneho zastúpenia advokátom, ktorý si uplatnil nárok na ich úhradu v celkovej sume 284,08 €.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z príslušných ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2014 je 134 € a hodnota režijného paušálu je 8,04 €. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2015 je 139,83 € a hodnota režijného paušálu je 8,39 €.

S poukazom na výsledok konania vznikol sťažovateľovi nárok na úhradu trov za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2014 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti ústavnému súdu) a za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2015 (vyjadrenie k stanovisku okresného súdu) v celkovej sume 432,30 € vrátane režijného paušálu.

Vzhľadom na to, že právny zástupca sťažovateľa si úhradu trov právneho zastúpenia uplatnil iba v sume 284,08 €, ústavný súd, súc viazaný petitom sťažnosti, túto úhradu sťažovateľovi priznal len vo výške uplatneného nároku.

Trovy konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. marca 2015